

“Exkluzivní cíl” - Rusko přišlo o jeden unikátní letoun A-50

- CZ24 News | 17. ledna 2024

RUSKO: Velení ukrajinského letectva v pondělí oficiálně oznámilo, že v neděli večer provedlo speciální operaci, v jejímž důsledku byl sestřelen ruský letoun včasné výstrahy A-50 a letecké velitelské stanoviště letoun Il-22M nad Azovským mořem poblíž Berdjansku. Ruské zdroje připouštějí, že letoun mohl být omylem zničen ruskými systémy protivzdušné obrany. Tak či onak, otevřené zdroje, včetně satelitních snímků a rádiových odposlechů, nepřímo naznačují jeho pád do moře. A-50 je unikátní a velmi drahý stroj, jakých je v ruské armádě doslova pár. Tyto letouny slouží především ke koordinaci a zaměřování při masivních raketových útocích, kterým Rusko vystavuje Ukrajinu téměř každý den.

Chronologie událostí

Poslanec Nejvyšší rady Ukrajiny Jurij Mysjagin jako první napsal o sestřelení A-50 a „zabití“ Il-22M v neděli večer na telegramu. Podle něj byla „porážka ohněm“ způsobena ruským letadlem ve 21:00 (kyjevského času). V návaznosti na Mysjagina o tomtéž napsal další poslanec ukrajinského parlamentu Alexander Fedienko. Později informaci o sestřelení letounů potvrdily ukrajinské mediální zdroje na ministerstvu obrany a ukrajinské vojenské rozvědce. Poté velitel vzdušných sil ukrajinských ozbrojených sil Nikolaj Oleščuk zveřejnil v telegramu příspěvek se slovy: “To je za Dněpr! Hořte v pekle, potvory!” (14. ledna bylo výročí ruského (údajně, pozn. red.) úderu na obytnou výškovou budovu v tomto ukrajinském městě, při kterém zahynulo 46 lidí.)

Podle ukrajinských zdrojů zprávu potvrdily ruské telegramové kanály, včetně kanálu Fighterbomber (jak již dříve naznačili ukrajinští dobrovolníci, hostitelem je bývalý ruský vojenský pilot, účastník operace v Sýrii Ilja Tumanov). Ve svém příspěvku obvinil z incidentu nedostatečnou koordinaci ruského velení. V návaznosti na něj anonymní ruský telegramový kanál Militarist s odvoláním na rádiové odposlechy informoval, že Il-22M nouzově přistál na letišti v jižním Rusku.

Dotyčný odposlech zveřejnila o něco dříve tisková agentura RBC-Ukrajina. V něm údajně posádka Il-22M žádá o nouzové přistání v Anapě a žádá pozemní služby včetně hasičů a lékařů, aby byly v pohotovosti. Nahrávka, jejíž pravost nebyla potvrzena, zároveň obsahuje frázi „požádal o přenos informací“, to znamená, že rádiovou výměnu mohlo provést jedno z letadel doprovázejících Il-22M a A-50. Jak naznačila ukrajinská analytička OSINT Olga Gončarenko, která sleduje činnost ruského letectví během této války pomocí rozhovorů v éteru mezi piloty a pozemními službami, s největší pravděpodobností se jedná o stíhačku Su-30SM.

Ukrajinské letectvo v pondělí ráno oficiálně oznámilo zničení obou letounů: vzdušného velitelského stanoviště a letounu A-50 pro detekci radarů dlouhého dosahu.

V pondělí odpoledne telegramový kanál Fighterbomber zveřejnil fotografii poškozeného Il-22M po přistání, kterou lze geolokalizovat jako pořízenou na letišti Anapa.

Ruské ministerstvo obrany zprávy o sestřelení letounů A-50 a Il-22M nekomentovalo.

Která letadla byla sestřelena a poškozena?

Podle neoficiálních údajů z ruských a ukrajinských zdrojů měl sestřelený A-50 ocasní číslo RF-50601

(foto před válkou). Poškozený Il-22M, jak je vidět na fotografiích zveřejněných v pondělí odpoledne z Anapy, je RF-95678.

Kam spadlo A-50?

Možné místo havárie A-50 lze vypočítat z nepřímých dat – například z tepelných stop, které toto letadlo před pádem zanechalo. Lze je detekovat na satelitních snímcích. Jedna z fotografií ukazuje, že 12 hodin před údajným incidentem bylo jisté letadlo ve vzduchu a pohybovalo se po cyklické trajektorii – charakteristické pro A-50 – jižně od města Primorsk, na okupovaném území Záporožské oblasti.

Vrchní velitel ozbrojených sil Ukrajiny Valerij Zalužnyj v pondělí ráno zveřejnil fragment videa sledovacího systému pro ruská letadla, který ukazuje, jak jedna z teček označujících letoun v určitém okamžiku zmizí z obrazovky. To se děje na stejném místě, jižně od Primorsku, v oblasti kosy Obtochnaja.

Místo pádu letadla v oblasti Primorska potvrzují i odposlechy rozhovorů mezi dispečery a piloty, které zkoumala Olga Gončarenko, v nichž bylo toto místo údajně zmíněno v rámci pátrací a záchranné akce.

Jak byl A-50 sestřelen a Il-22 poškozen?

Existují dvě hlavní verze toho, co se stalo. Mnoho ruských telegramových kanálů píše (1, 2, 3), že A-50 mohl být sestřelen v důsledku „přátelské palby“ ruské protivzdušné obrany. Podle jiné verze se oba stroje staly obětí útoku amerického systému protivzdušné obrany Patriot s raketami PAC-2, pravděpodobně odpálenými z pravého břehu Dněpru v Chersonské oblasti, území pod kontrolou Ukrajiny nejbližší místu havárie. Diskutuje se dokonce o možnosti úderu raketou vzduch-vzduch, který provedla stíhačka F-16 převezená na Ukrajinu.

Podle nezávislého ruského vojenského analytika, který z bezpečnostních důvodů požádal Radio Liberty o anonymitu, pokud bychom mluvili pouze o jednom sestřeleném letadle, pak by verze „přátelské palby“ mohla vypadat věrohodně. V opačném případě vypadá použití systému protivzdušné obrany Patriot pravděpodobněji.

Ruslan Leviev z Conflict Intelligence Team poznamenává, že případy „přátelské palby“ ruskou protivzdušnou obranou na přátelská letadla nejsou v této válce neobvyklé: k prvnímu takovému incidentu došlo hned první den rozsáhlé invaze, kdy ruský An-24 byl sestřelen nad ruským územím.

Co je na A-50 a Il-22 jedinečné?

Komplex radarových průzkumných a naváděcích letadel dlouhého dosahu A-50 byl vytvořen na základě letounu Il-76 na konci 70. let minulého století a nahradil Tu-126, který vstoupil do služby u sovětského letectva v roce 1985. Jedná se o unikátní a velmi nákladný komplex, který lze použít k detekci a sledování vzdušných a hladinových cílů, upozorňování velitelských stanovišť automatizovaných řídicích systémů ozbrojených sil na situaci ve vzduchu a na povrchu a lze jej použít k řízení stíhacích a úderných letadel při zaměřování vzdušných, pozemních a námořních cílů a slouží také jako vzdušné velitelské stanoviště.

Palubní letoun včasného varování a navádění A-50

Ve Spojených státech byl podobný systém vyvinut v předchozím desetiletí, připomíná publikace *Crimea. Realities*. V roce 1972 uskutečnil svůj první let prototyp letadla AWACS (airborne warning and control system). Právě pod zkratkou AWACS jsou letouny tohoto typu nejznámější široké veřejnosti. V současnosti je v zemích NATO 66 takových letadel. Charakteristickým znakem sovětských i amerických letadel tohoto typu je kotoučová otočná radarová anténa.

Všechny produkční letouny A-50 byly postaveny v letecké továrně v Taškentu. Cena letadla na začátku 90. let. byla 250 – 270 milionů dolarů. Po rozpadu SSSR byla v Taganrog Beriev ASTC provedena dovybavení a modernizace těchto letadel. Podle Mezinárodního institutu pro strategická studia (IISS) se sídlem v Londýně provozovalo ruské letectvo od roku 2022 tři letadla starého modelu A-50 a šest modernizovaných A-50U se zvýšeným dosahem detekce cílů a zvýšeným počtem cíle, které může systém současně podporovat.

“Když vzlétne, armáda říká: vyšlo slunce. Během války je pracovní vytížení takových letadel maximální: zajišťují všechny letecké údery, zvláště když jsou tyto údery prováděny současně různými typy letadel a zbraní, například strategické bombardéry a řízené střely, frontové letectví a tak dále. Ztráta takového letadla, i když nepočítáme jeho cenu (podle Forbes – 500 milionů dolarů – pozn. RS), je pro Rusko velmi citlivá. Ruské letectvo má dostatek strategických bombardérů a ještě více konvenčních stíhaček, například MiG-31. A-50 se však dají spočítat na prstech jedné ruky. Tyto letouny jsou schopny „proskenovat“ celou Ukrajinu až po Lvov, vydávají označení cílů pro bojová letadla a rozdělují cíle mezi ně. Stejně důležité je, že spolu s letadlem, „které je obtížně nahraditelné, zemřel i vysoce kvalifikovaný personál, až 20 lidí“, říká vojenský analytik, který požádal o anonymitu, se kterým hovořilo Radio Liberty: “Pro ukrajinské letectvo je to ten nejchutnější cíl.”

V únoru 2023 byl ruský A-50 poškozen v důsledku útoku dronu na letišti v běloruském Machulišči. Letadlo bylo nuceno odletět do Ruska na opravu. 7. března běloruské úřady oznámily zadržení podezřelého, rodáka z Krivoj Rogu s ruským pasem. Později při výslechu zadržený, který si říkal Nikolaj Švec, řekl, že letadlo vyhodil do vzduchu pomocí dvou dronů na pokyn ukrajinské speciální služby. V listopadu byl další obžalovaný v tomto případě, běloruský občan Dmitrij Mostovoj, odsouzen k 10 letům vězení za údajné organizování online vysílání z letiště Machulišči pro opoziční monitorovací skupinu „Běloruský Gayun“. Sám veškerá obvinění odmítá. V případě figuruje asi 30 obžalovaných, z nichž některým hrozí na základě obvinění z terorismu trest smrti.

A-50 na letišti v Machulišči, Bělorusko, 19. února 2023

Letecké velitelské stanoviště Il-22M se stalo druhým letounem tohoto typu ztraceným Ruskem od začátku totální války. První, s ocasním číslem 75917, byl sestřelen žoldáky z Wagner PMC 24. června 2023 během povstání Jevgenije Prigožina. V důsledku toho zahynulo všech 8 pilotů a členů posádky letadla. Další takový letoun byl poškozen ukrajinským systémem protivzdušné obrany Buk v říjnu 2022.

Il-22M se také používá ke koordinaci pozemních jednotek a letadel během bojových operací. Někdy se tyto stroje používají také jako konvenční "výšková anténa", která zajišťuje komunikaci mezi velitelskými centry a vojsky. Stejně jako A-50 bylo výsadkové velitelské stanoviště založené na Il-22 vyvinuto v 70. letech a bylo také několikrát modernizováno. Forbes odhaduje cenu takového letadla na přibližně 30 milionů dolarů. Podle IISS mělo Rusko na začátku ruské invaze na Ukrajinu ve výzbroji 12 letounů Il-22M.

Il-22M, ruský vojenský letoun, vzdušné velitelské stanoviště ruských leteckých sil

„A-50 téměř vždy vzlétnou do vzdušného prostoru Ruské federace a nad dočasně okupovaná území Ukrajiny, když jsou na ukrajinském území prováděny raketové údery nebo když vzlétají nosiče MiG-31K raket Kinžal,“ říká v rozhovoru s televizním kanálem Настоящее Время vojenský expert Alexander Kovalenko. A-50 může sledovat polohu ukrajinských letadel, zaznamenávat jejich starty řízených střel. Snížení počtu letadel tohoto typu výrazně snižuje schopnost ruské strany přijímat zpravodajské informace. Kromě toho byly A-50 v poslední době často používány k posílení schopností ruského komplexu protivzdušné obrany S-400 s cílem zvýšit jejich akční rádius. Je to díky A-50, že S-400 komplexy mohou dosáhnout uvedeného dosahu detekce cíle 400 kilometrů.”

V pondělí odpoledne komentoval zprávy o sestřelení A-50 a Il-22 Dmitrij Pěškov, tiskový tajemník ruského prezidenta Vladimira Putina. Kreml podle něj „nemá informace o tom, že by nějaké ruské letadlo sestřelily **ukrajinské síly** (zvýrazněno red.)“.

AUTOR: Mark Krutov

[ZDROJ](#)

Zpracoval: Vlabi/blog myslenkyocemkoli